

C-693/19. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2019. szeptember 13.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Tribunale di Milano (Olaszország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. augusztus 10.

Felperesek:

SPV Project 1503 Srl

Dobank SpA

Alperes:

YB

Az alapeljárás tárgya

Végrehajtási eljárás – Végrehajtás

Az előzetes döntéshozatalra utalás tárgya és jogsalapja

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének és a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás: 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 6. és 7. cikkének értelmezése

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Ellentétes-e – és ha igen, milyen feltételek esetén – a 93/13/EGK irányelv 6. és 7. cikkével, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével a felvázolthoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja, hogy a

végrehajtási bíróság felülvizsgálja valamely jogerőre emelkedett bírósági végrehajtható okirat lényeges tartalmát, és hogy lerontsa a közvetett jogerőt abban az esetben, ha a fogyasztó úgy nyilatkozik, hogy hivatkozni kíván a szerződésben szereplő és a végrehajtható okirat alapját képező feltétel tisztességtelenségére?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Alapjogi Charta

93/13/EGK irányelv

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Decreto legislativo 6 settembre 2005, n. 206 (2005. szeptember 6-i 206. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet; az úgynevezett fogyasztóvédelmi törvénykönyv), különösen a 33. cikk 1. bekezdése és 2. bekezdésének f) pontja:

„1. A fogyasztó szolgáltatóval megkötött szerződéseiben tisztességtelennek minősülnek azok a feltételek, amelyek a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéznek elő a fogyasztó kárára.

2. Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy tisztességtelenek azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

[...]

f) a teljesítés elmaradása vagy késedelmes teljesítés esetére a fogyasztótól kártérítés, kötbér vagy más, ezzel egyenértékű jogcímen nyilvánvalóan túlzott pénzösszeg megfizetését követelik meg; [...]

valamint a 36. cikk:

„1. A 33. és 34. cikk értelmében tisztességtelennek minősülő feltételek semmiek, a szerződés fennmaradó része azonban továbbra is érvényes.

[...]

3. A semmisségre kizárólag a fogyasztó hivatkozhat és azt a bíróság hivatalból vizsgálhatja”.

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 Az alperes YB összesen 18 200 euró összegre vonatkozóan, több kölcsönszerződést kötött a Findomestic Banca SpA társasággal, amely a követelését átruházta az Activa Factor SpA társaságra. Ez utóbbi ugyanezt a

követelést átruházta a felperes SPV Project 1503 srl társaságra (a továbbiakban: SPV).

- 2 Az említett kölcsönszerződések olyan feltételeket tartalmaztak, amelyek a kölcsön törlesztésére irányuló kötelezettség késedelmes teljesítése esetére kötbér és késedelmi kamat alkalmazását írták elő.
- 3 Az SPV e feltételek alapján fizetési meghagyást kézbesített YB részére; az adós nem terjesztett elő ellentmondást a fizetési meghagyás ellen, így az jogerőre emelkedett. Az SPV ezt követően YB egyes bankokkal szemben fennálló követeléseinek lefoglalását elrendelő határozatot kézbesített YB részére. A kézbesített lefoglalási határozatban 31 332 EUR összeg szerepelt.
- 4 Ez az összeg a következő elemekből állt: „[fizetési] meghagyásban szereplő tőkekövetelés” jogcímén 16 290,52 EUR összeg, „[fizetési] meghagyás szerinti kamatok” jogcímén 13 539,27 EUR összeg és a fennmaradó összeg költségek jogcímén.
- 5 Az SPV a tárgyaláson a saját követelését 34 479,25 EUR összegben határozta meg.
- 6 A kérdést előterjesztő bíróság a végrehajtási eljárás során – mivel úgy ítélte meg, hogy (az évi 14%-ot meghaladó mértékű) késedelmi kamattal kapcsolatos feltétel tisztességtelennek minősülhet – felhívta az adóst arra, hogy nyilatkozzon arról, kíván-e hivatkozni a késedelmi kamatra vonatkozó feltételek tisztességtelen jellegére, aminek következtében csökkenthető az SPV követelése.

Az alapeljárás feleinek főbb érvei

- 7 YB a végrehajtási eljárás során úgy nyilatkozott, hogy hivatkozni kíván a késedelmi kamat mértékét megállapító feltétel tisztességtelen jellegére. A kérdést előterjesztő bíróság így a Bíróság 2010. november 9-i VB Pénzügyi Lízing Zrt. ítélete (C-137/08, ECLI:EU:C:2010:659) alapján rámutatott arra, hogy jogosult hivatalból vizsgálni a késedelmi kamatlábat meghatározó feltétel tisztességtelen jellegét.
- 8 Az SPV kizárta annak lehetőségét, hogy a fizetési meghagyás jogerejét le lehessen rontani, mivel az a jogbiztonság igényének kielégítését szolgálja. Másodlagosan azt is megjegyezte, hogy YB-nek kell bizonyítania a feltétel tisztességtelen jellegét, és előadta, hogy a kikötött késedelmi kamatlábak nem uzsorás kamatlábak.

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 9 A Corte di cassazione (semmitűszék, Olaszország) ítélkezési gyakorlata szerint a jogerő nem csak a határozat kifejezett meghozatalára, hanem annak a logikai-jogi

előfeltételeit – akár közvetetten – képező okokra is kiterjed. E megközelítés valamely pénzösszeg megfizetésére kötelező, ellentmondás előterjesztésének hiányában jogerőssé váló fizetési meghagyás esetében is alkalmazható nemcsak az érvényesített követelést, hanem az annak alapját képező okiratot illetően is, így kizárja a kérelem indoklása céljából előadott okok további vizsgálatát.

- 10 Ez, az ítélezési gyakorlatban kidolgozott, úgynevezett közvetett jogerő elve azon a logikus érven alapul, hogy amennyiben a bíróság elbírált egy adott kérdést, nyilvánvaló módon nem azzal ellentétesen bírálta el a kifejezetten elbírált kérdéshez képest előkérdésnek minősülő többi kérdést.
- 11 Márpedig a hitelező a fizetési meghagyás kibocsátását követően a fizetési felszólítás előzetes kézbesítése révén végrehajtási eljárást indíthat a lefoglalásról történő értesítéssel. Közelebbről, a hitelező a végrehajtható okirat alapján harmadik feleknél végzett végrehajtás révén (a lefoglalásról szóló értesítéssel) végrehajtja az adósának harmadik személyekkel szemben fennálló követeléseit.
- 12 A Corte di cassazione (semmitőszék) ítélezési gyakorlata szerint a bírósági alapeljárástól eltérően a végrehajtási eljárás „nem egyetlen végső határozat meghozatalára irányuló cselekmények folyamatos egymásutániségában, hanem egymást követő részeljárásokban, vagyis eltérő határozatok meghozatalára irányuló cselekmények önálló sorozataként jelenik meg”. A bíróság ugyanis a végrehajtási eljárás keretében olyan utasítási jogköröket gyakorol, amelyek „a végrehajtási eljárást alkotó cselekmények elvégzésének sürgősség és lehetőség szerint történő szabályozása céljából a végrehajtási eljárás irányítására korlátozódnak”. Következésképpen a végrehajtási eljárás keretében a bíróság nem gyakorol határozathozatali jogot.
- 13 A kérdést előterjesztő bíróság a végrehajtási bíróság által hivatalból gyakorolható jogköröket illetően egyébiránt rámutat arra, hogy a végrehajtási eljárás feltétele, hogy legyen érvényes végrehajtható okirat. Következésképpen a végrehajtható okiratnak a végrehajtás teljes időtartama alatt érvényesnek kell maradnia, máskülönben végrehajthatatlanná válik. A végrehajtási bíróság tehát a végrehajtási eljárás kezdetekor és annak teljes időtartama alatt jogosult és köteles is ellenőrizni, hogy létezik-e végrehajtható okirat, mivel annak hiányában meg kell szüntetnie az eljárást. A végrehajtási bíróság hivatalból gyakorolható jogköre mindazonáltal kizárólag a végrehajtható okirat létezésének vizsgálatára korlátozódik és nem terjedhet ki a végrehajtható okirat „lényeges tartalmának” vizsgálatára.
- 14 A kérdést előterjesztő bíróság azt is pontosítja, hogy a harmadik személy (vagyis a végrehajtás alá vont adós adósa) a követelések végrehajtása során – a lefoglalási határozat kézbesítésétől kezdődően – a fizetési felszólításban megjelölt követelés összegéig az általa fizetendő összegek őrzőjévé válik és köteles a hitelezővel közölni, hogy „mely dolgokkal vagy összegekkel tartozik, illetve mely dolgok vagy összegek vannak a birtokában, és hogy mikor kell azokat megfizetnie, illetve

- átadnia” (a codice di procedura civile [polgári perrendtartás] 547. cikkének 1. bekezdése).
- 15 Végezetül, a végrehajtási bíróság az alapeljárás jelenlegi szakaszában a végrehajtható okirat létezése mellett hivatalból vizsgálhatja a követelés számszerűsítésének helyességét is, a végrehajtható okirat lényeges tartalmát azonban továbbra sem vizsgálhatja.
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság ezt követően emlékeztet a Bíróság azon ítélkezési gyakorlatára, amelynek értelmében „az irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapul, miszerint a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát” és „[a] 93/13 irányelv 6. cikkében kitűzött célkitűzés – amely arra kötelezi a tagállamokat, hogy írják elő, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve – nem érhető el, ha a fogyasztóknak maguknak kell az ilyen feltételek tisztességtelen voltára hivatkozni. Olyan jogviták esetén, amelyeknek értéke gyakran nem túl magas, az ügyvédi díjak mértéke magasabb lehet, mint a szóban forgó összeg, és ez a tény elriaszthatja a fogyasztót attól, hogy jogorvoslattal éljen valamely tisztességtelen kikötés alkalmazása ellen. Bár jó néhány tagállamban az eljárási szabályok lehetővé teszik, hogy ilyen jogvitákban a magánszemélyek saját magukat képviseljék, fennáll az a nem elhanyagolható kockázat, hogy a fogyasztó tájékoztatatlanságból nem hivatkozik a vele szemben alkalmazott kikötés tisztességtelen voltára. Ebből következően csak akkor érhető el a fogyasztók hatékony védelme, ha a nemzeti bíróságnak lehetősége van az ilyen kikötések hivatalból történő értékelésére” (a Bíróság 2000. június 27-i *Océano Grupo Editorial és Salvat Editores* ítélete, C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 25. és 26. pont).
- 17 A kérdést előterjesztő bíróság rámutatott arra, hogy az, ami az *Océano* ítéletben a bíróság számára pusztán lehetőséget jelentett, a 2009. június 4-i *Pannon GSM Zrt.* ítélettel (C-243/08, EU:C:2009:350) a feltétel tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálatára vonatkozó tényleges kötelezettséggé vált, amennyiben a bíróság rendelkezésére állnak – a *Pannon* ítélet 35. pontjában szereplő megfogalmazás szerint – „az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek” (azzal, hogy továbbra is be kell szerezni a fogyasztó arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy hivatkozni kíván a feltétel tisztességtelen és nem kötelező jellegére). E kötelezettség összhangban áll a bíróság arra vonatkozó feladatával, hogy biztosítsa a 93/13 irányelv rendelkezéseinek célját képező védelem hatékony érvényesülését.
- 18 A Bíróság továbbá megállapította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése „olyan kötelező erejű rendelkezés [...], amely az egyik szerződő fél hátrányosabb helyzetére tekintettel arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében általa megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse”, és hogy „[a]zon

közérdek jellege és jelentősége, amelyen az irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem alapul, indokolja továbbá, hogy a nemzeti bíróság hivatalból legyen köteles vizsgálni valamely szerződéses feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet” (a Bíróság 2006. október 26-i Mostaza Claro ítélete, EU:C:2006:675, 36. és 38. pont). A 93/13 irányelv által a fogyasztó számára biztosított védelem alapját képező érdek jelentőségét a Bíróság azokban a határozataiban is megerősítette, amelyekkel – (a védelem tényleges érvényesülésének elvével együtt a tagállamok eljárási autonómiája elvének korlátját képező) egyenértékűség elvére tekintettel – a 93/13 irányelv 6. cikkét azokhoz a nemzeti rendelkezésekhez hasonlította, amelyek a hazai jogrendben közrendi szabályoknak minősülnek (többek között: a Bíróság 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo ítélete, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 54. pont).

- 19 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint azok a határozatok is ide tartoznak, amelyek egyszer az egyenértékűség elvének, másszor pedig a védelem tényleges érvényesülése elvének alkalmazásával a bizonyítás hivatalból történő lefolytatásához való jogkört tulajdonítottak a nemzeti bíróságnak (többek között: 2010. november 9-i VB Pénzügyi Lízing Zrt. ítélet, C-137/08, ECLI:EU:C:2010:659), és azok a határozatok is, amelyek értelmében bizonyos feltételek esetén lerontható a jogerő.
- 20 A kérdést előterjesztő bíróság ez utóbbiak közül emlékeztet a Bíróság 2009. október 6-i Asturcom ítéletére (C-40/08, EU:C:2009:615), amelynek 53. pontjában a Bíróság megállapította, hogy „ha valamely jogerős választottbírósági ítélet végrehajtására irányuló kereset ügyében eljáró nemzeti bíróságnak a nemzeti eljárási szabályok értelmében hivatalból kell értékelnie a választottbírósági kikötés és a nemzeti közrendi szabályok közötti ellentmondást, akkor e bíróságnak hivatalból kell értékelnie e kikötésnek a szóban forgó irányelv 6. cikke szerinti tisztességtelen jellegét is”.
- 21 A Bíróság ebben az ítéletben kizárta, hogy valamely meg nem támadott és a fogyasztó részvétele nélkül lefolytatott eljárásban meghozott választottbírósági ítélet végrehajtására irányuló kereset ügyében eljáró spanyol bíróság hivatalból megállapíthassa valamely szerződési feltétel (az adott ügyben a választottbíróság székhelyét meghatározó feltétel) tisztességtelen jellegét.
- 22 A kérdést előterjesztő bíróság előadja, hogy Trstenjak főtanácsnok ugyanebben az ügyben eltérő következtetésre jutott, mivel úgy vélte, hogy a nemzeti bíróság által hivatalból történő észlelés a fogyasztóvédelem 93/13 irányelv által követett céljának jobban megfelel, és hogy a végrehajtható okirat keletkezését eredményező eljárásban (amely – többek között – konkrétan nem bíróság előtt zajlott) a fogyasztó tétlensége a végrehajtható okirat érvényesítése keretében orvosolható.
- 23 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a jelen eljárás és az említett Asturcom ítélet alapjául szolgáló eljárás eltér.

- 24 Az Asturcom által indított eljárás ugyanis nem volt kontradiktórius eljárás és annak végén a bíróság (a már a végrehajtható okirat keletkezésekor tétlen) adós (fiziológiai) távollétében kizárólag arról határozhatott, hogy általánosságban elrendelje-e végrehajtást.
- 25 A jelenlegi végrehajtási eljárásban viszont részt vett az adós (így felhagyott a jogerőssé vált fizetési meghagyáshoz vezető tétlenséggel) és úgy nyilatkozott, hogy hivatkozni kíván a szerződési feltételek (esetleges) tisztességtelenségére.
- 26 Ezzel szemben a Bíróság a 2016. február 18-i Finanmadrid ítéletben (C-49/14, EU:C:2016:9) úgy ítélte meg, hogy ellentétes a 93/13/EGK irányelv által előírt védelem tényleges érvényesülésének elvével az olyan spanyol nemzeti eljárási szabályozás, amely a fizetési meghagyásos eljárás vagy a fizetési meghagyás végrehajtása iránti eljárás keretében nem teszi lehetővé a követelés forrását képező szerződésben foglalt feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének hivatalból történő értékelését.
- 27 A kérdést előterjesztő bíróság kétli, hogy a jelen ügyben a hitelezőnek járó késedelmi kamatot számszerűsítő feltétel vagy a késedelmi kamaton felül „8%-os” mértékű kötbért előíró feltétel megfelelne a 206. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 33. cikke 2. bekezdése f) pontjának (és a 93/13 irányelv ennek megfelelő rendelkezésének).
- 28 A fizetési meghagyás szerint az azt kibocsátó bíróság nem bírálta el a fent említett feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének kérdését.
- 29 A nemzeti szabályok és ítélkezési gyakorlat szerint, mivel YB nem terjesztett elő ellentmondást az említett fizetési meghagyás ellen, a fizetési meghagyás jogerőssé vált, konkrétan úgy kell tekinteni, hogy a hitelező adóssal megkötött szerződésében szereplő feltételek [nem] tisztességtelen jellege immár közvetett jogerő tárgyát képezi.
- 30 A védelem egyenértékűségének elve alapján ebből az következik, hogy a végrehajtási bíróság nem állapíthatja meg a szóban forgó szerződésben szereplő feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét. Ezt nemcsak az indokolja, hogy a nemzeti jogban a végrehajtási bíróság nem vizsgálhatja a bírósági végrehajtható okirat „lényeges” tartalmát, hanem az is, hogy ezen okirat már jogerőssé vált.
- 31 A kérdést előterjesztő bíróság tehát azzal a kérdéssel fordul a Bírósághoz, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által meghatározott formális egyensúly szolgáltató és a fogyasztó egyenlőségének helyreállítását célzó, valódi egyensúllyal történő helyettesítésének igénye lehetővé teszi-e, hogy a végrehajtási bíróság tájékoztassa a fogyasztót (még akkor is, ha a már jogerős bírósági okiratot eredményező eljárásban tétlen volt) a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegéről, amely jelleget a jogerőre emelkedett határozatban kifejezetten nem zárták ki, és hogy ugyanez a bíróság – abban az esetben, ha a fogyasztó úgy nyilatkozik, hogy hivatkozni kíván a fent említett feltételek tisztességtelen jellegére – megvizsgálhatja-e a szerződési

feltételek tisztességtelen jellegét egyrészt annak ellenére, hogy a végrehajtási bíróság a bírósági végrehajtható okirat lényeges tartalmát nem vizsgálhatja, másrészt annak ellenére, hogy beállt a jogerő.

- 32 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ugyanis a feltételek tisztességtelen jellege bírósági eljárásban történő vizsgálatának hiánya a fogyasztó hiányos és elégtelen védelmét eredményezheti, így a tisztességtelen feltételek alkalmazásának megszüntetése céljából nem bizonyul megfelelő és hatékony eszköznek.
- 33 Nem sérti a bíróság pártatlanságát az, ha tájékoztatja a fogyasztót annak lehetőségéről, hogy sérültek a valamely hozzá hasonlóan gyenge szerződő fél védelmét szolgáló előírások.
- 34 Ugyanez a bíróság emlékeztet a Bíróság arra vonatkozó megállapítására, hogy a bíróság pártatlansága a bíróság egyenlő távolságtartását jelenti „a jogvitában részt vevő felektől, illetve e felek azon érdekeitől, amelyek a jogvita tárgyát képezik”. Ebből a szempontból a bíróság informális jogköreinek gyakorlása távolról sem a bíróság pártatlansága hiányának a kifejeződése, hanem olyan szemléletet jelez, amely szerint a bíróság nem csupán a felek közötti jogvita bírója, hanem a társadalom közérdekét is képviseli (ebben az értelemben: 2017. június 14-i Online Games ítélet C-685/15, EU:C:2017:452, 61. és 64. pont).
- 35 Végezetül, a kérdést előterjesztő bíróság a pártatlanság fent említett szempontján felül a Charta 47. cikkére is alapozza a kérdését, tekintettel arra, hogy a Bíróság e szabálynak jelentőséget tulajdonított „a jogalanyok 93/13 irányelvből származó, a tisztességtelen feltételek alkalmazásával szembeni jogainak tényleges érvényesülés[e]” szempontjából (2014. július 17-i Sánchez Morcillo ítélet, C-169/14, EU:C:2014:2099, 35. pont).